

Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösopimus

Hyväksytty _____ lautakunnassa

Päiväys, pykälät _____

niön kunta

Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma

Sisällysluettelo

1 Työryhmä2

2 Sopimuksen tavoitteet 2

3 Viestintä ja vastuut2

4 Seuranta ja arviointi3

5 Kustannukset ja resurssit3

6 Yhteistyösopimus4

6.1 Yhteistyön tavoitteet ja toteutus luokka-asteittain4

6.2 Minimitaso4

7 Tarkemmat tavoitteet ja yhteistyön toteutus5

7.1 Tavoitteet ja toteutus esikouluun ja 1.-2. luokille5

7.2 Tavoitteet ja toteutus 3.-6. luokille6

7.3 Tavoitteet ja toteutus 7.-9. luokille7

8 Esimerkkejä kirjaston ja koulun muista mahdollisista yhteistyömuodoista8

1 Työryhmä

Vuoden 2022 syyslukukaudella käyttöön otetun Kihniön kirjaston ja perusopetuksen välisen yhteistyösopimuksen laati osana aluehallintoviraston avustamaa Koti, koulu ja kirjasto -hanketta työryhmä, jota koordinoi Kihniön kirjasto.

Sopimusta ovat päivittäneet syksyllä 2026 rehtori Tarja Männikkö-Tarsia ja kirjastonjohtaja Tea Järvinen.

2 Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Kihniön kirjaston ja perusopetuksen välisestä yhteistyöstä, kattaen esiopetuksen ja vuosiluokat 1.–9. Esiopetuksen, koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: kaikki tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2016 1–20§) että esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja esiopetus ja koulu saavat tukea opetustehtävässään.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Kihniön kunnassa. Tavoitteena on, että kaikilla perusopetuksen oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

Sopimuksen mukainen yhteistyö kirjataan tarkemmin vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmiin ja kirjaston vuosisuunnitelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin. Vuosittain yhteistyötä toteutetaan kunnassa vähintään sopimuksessa mainitulla minimitasolla.

Päivitetty sopimus otetaan käyttöön lukuvuoden 2027 alussa ja se on voimassa toistaiseksi.

Sopimusta päivitetään tarvittaessa yhteistyössä kirjaston ja koulun kanssa.

3 Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto. Käytännössä viestinnästä ja toteutuksesta vastaa kirjaston nimetty yhteyshenkilö ja kukin opettaja omien vastuualueidensa mukaisesti. Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelma tarkistetaan vuosittain, myös sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Kirjaston nimetyn yhteyshenkilön vastuulla on olla yhteydessä koululle vuosittain uuden lukuvuoden alkaessa. Tällöin kirjastosta muistutetaan yhteistyösopimuksesta, jotta sopimus tulee tutuksi myös koulun mahdollisesti osittain vaihtuneelle henkilökunnalle. Samalla kirjasto viestittää kirjaston ajankohtaisista ja tulevista kampanjoista, tapahtumista ja muista mahdollisista yhteistyömuodoista, joihin myös koululla on mahdollisuus osallistua. Syyslukukauden aikana opettajat ovat yhteydessä kirjastoon ja sopivat osaltaan oman vuosiluokkansa kirjastoyhteistyön toteutuksesta.

4 Seuranta ja arviointi

Kirjastossa seurataan lukuvuosittaisten luokkavierailujen toteutumista ja osallistujamääriä. Toteutuneet käynnit raportoidaan kalenterivuositain Yleisten kirjastojen tilastoon, joka menee tiedoksi myös sivistyslautakunnalle.

Seurannassa ja arvioinnissa on tärkeää kirjaston ja koulun välinen yhteistyö ja keskustelu. Opettajilta ja oppilailta kerätään palautteita ja sopimusta sekä toteutusten sisältöjä muutetaan tarvittaessa.

5 Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan kuitenkin sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat. Toteuttamiseen tarvittavat resurssit varataan vuosittain kunnan budjettiin seuraavasti:

Lukemisen edistäminen on osa kirjaston lakisääteisiä tehtäviä, jonka vuoksi yhteistyösuunnitelmaan kirjatut lukemista edistävät työt huomioidaan kirjaston budjetissa.

Kirjasto ja koulu toteuttavat yhteistyössä mahdollisuuksien mukaan erilaisia lisäkustannuksia aiheuttavia tapahtumia, luentoja, työpajoja yms. lukemisen edistämiseen tai muihin yhteistyösuunnitelmassa mainittuihin kokonaisuuksiin liittyen. Kustannusten mahdollisesta jakamisesta sovitaan tapauskohtaisesti. Muista yhteistyösuunnitelmaan kirjatusta vuosittaisista pakollisista sisällöistä vastaa kirjasto.

Kirjoja lainanneet luokat huolehtivat kirjat takaisin kirjastoon. Koulu vastaa kadonneiden kirjojen mahdollisista kustannuksista. Aineistoa tilataan tarvittaessa myös seutulainaksi. Muilta asiakkailta perittävää seutuvarausmaksua näistä ei peritä.

6 Yhteistyösopimus

6.1 Yhteistyön tavoitteet ja toteutus luokka-asteittain

Sopimus pohjaa laadittaessa on otettu huomioon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitut tiedonhankinta- ja hallintataidot, elämyksellisyys, tiedon tuottamisen taidot ja kirjallisuuskasvatus.

Sopimuksen avulla toteutetaan myös mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistämistä, tietopalvelun tarjoamista ja tiedonhankinnan ja -käytön sekä monipuolisen lukutaidon ohjausta ja tukea.

6.2 Minimitaso

Yhteistyösopimusta laadittaessa päätettiin, että yhteistyön minimitaso kirjataan sopimukseen riittävän tarkasti, jotta yhteistyötä on asiaan aikaisemmin perehtymättömänkin helppo lähteä toteuttamaan. Tämän lisäksi kirjaston vastuulla on laatia henkilöstölleen yksityiskohtaisempi ohje yhteistyön toteuttamisesta ja säilyttää ohje niin, että se on uudenkin työntekijän helposti löydettävissä. Minimitason tavoitteet ja käytännön toteutus on kirjattuna luokkakohtaisesti kohtaan 7.

Vuosittaiset toimenpiteet toteutetaan resurssit huomioon ottaen, kuitenkin minimitasosta kiinni pitäen. Minimitasoon määritellyissä suunnitelmissa on varaa joustoon ja vaihtoehtoihin, toimittaessa kuitenkin perusidean rajoissa. Valitut yhteistyömuodot toteutetaan koko ikäluokan kanssa ja toteutuneita käyntejä seurataan vuosittain. Minimitason lisäksi voidaan toteuttaa ylimääräisiä kirjastovierailuja, kirjavinkkausta, työpajoja yms. kulloistenkin toiveiden ja resurssien mukaan.

Kirjattujen yhteistyömuotojen lisäksi koulu sitoutuu lukuvuosittain vähintään yhteen luokan omatoimiseen kirjastokäyntiin alakoulun aikana.

7 Tarkemmat tavoitteet ja yhteistyön toteutus

7.1 Tavoitteet ja toteutus esikouluun ja 1.–2.-luokille

Tavoitteet

Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat itsenäisesti käyttämään. Kirjasto pyrkii yhdessä koulun kanssa herättämään ja ylläpitämään positiivista kirjasto- ja lukemisasennetta. Oppilaat tutustuvat kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan.

Toteutus

Esiopetus

Kirjasto tutuksi, lukukoiran tapaaminen

Kirjastovierailu, johon voi sisältyä esimerkiksi lukukoiran tapaaminen.

1. Luokka

Kirjastonkäytön perusteet tutuksi koulutulokkaille

Käynnin aikana saadaan kirjastokortti, jos sitä ei vielä ole sekä opetellaan kirjastokortin käyttöä ja puhutaan kirjaston säännöistä. Käynnin aikana opitaan perusasioita kirjastosta, kuten lainaus, palautus, neuvon kysyminen ja itselle sopivan aineiston löytäminen.

2. Luokka

Kirjavinkkaus

Ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa esitellään oppilaille joko kirjastossa tai koululuokassa. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa myös osana lukudiplomia. Jos luokka suorittaa lukudiplomia, kirjasto järjestää keväällä lukudiplomijuhlan kirjastolla.

7.2 Tavoitteet ja toteutus 3.-6.-luokille

Tavoitteet

Kirjasto ja koulu pyrkivät yhdessä tukemaan ja syventämään oppilaiden lukuharrastusta sekä ylläpitämään kirjastomyönteistä asennetta.

Oppilaiden tiedonhallinnan taitoja syvennetään; tutustutaan tiedonhaun prosessiin ja opetellaan lähdekritiikkiä.

Oppilaat tutustuvat kirjaston verkkopalvelujen käyttöön.

Toteutus

3. Luokka

Ohjattu kirjastokäynti

Käynnin aikana kirjaston osastot, hyllyjärjestys, lainaaminen, palauttaminen ja laitteet tulevat tutuksi tai niiden käyttöä kerrataan.

Käynnin aikana tehdään myös aakkostus- ja luokitusjärjestelmään liittyviä harjoituksia.

Etsitään mistä löytää lukemista; eritasoisille lukijoille löytyy paljon vaihtoehtoja.

4. Luokka

Kirjavinkkaus tai muu ohjattu kirjastokäynti

Luokan toiveiden tai tarpeiden mukaan kirjasto järjestää kirjavinkkauksen, tiedonhaun kertausta tai ohjatun työpajan jostain vuosiluokan opiskeluun liittyvästä aiheesta.

5. Luokka

Tiedonhallinnan teematunti

Tunnin aikana opitaan verkkokirjaston käytön perusteet, päivitetään kirjastokorttiasiat sekä tutustutaan aineistoihin, tiloihin ja palveluihin.

6. Luokka

Lukudiplomi

Kuudesluokkalaisille suunnattu lukudiplomi kannustaa oppilaita etsimään itselleen mieluista lukemista ja haastamaan itseään lukijana. Lukudiplomin päätyttyä juhlallinen tilaisuus kirjastolla.

7.3 Tavoitteet ja toteutus 7.–9.-luokille

Tavoitteet

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti kirjastopalveluja, etsiä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä tarvitsemaansa tietoa. Kirjasto ja koulu tukevat ja monipuolistavat yhdessä oppilaiden lukuharrastusta, oppilaat oppivat tarkastelemaan ja tulkitsemaan kirjallisia tekstejä ja tutustuvat kaunokirjallisuuden genreihin. Oppilaat oppivat myös toimimaan itsenäisesti kirjaston asiakkaina, huolehtimaan omalla kortillaan lainatun aineiston palauttamisesta ja uusimisesta.

Toiminnassa on tärkeää vuorovaikutteisuus, osallisuus ja elämyksellisyys sekä aito läsnäolo ja kuunteleminen.

Toteutus

7. Luokka

Tiedonhallinnan teematunti

Kerrataan jo aiemmin opittuja tiedonhakutaitoja ja kirjaston luokitusjärjestelmää tehtävien avulla.

8. Luokka

Kirjavinkkaus

Kirjasto järjestää vinkkauksen genrekirjallisuudesta tai muusta opettajan kanssa sovitusta teemasta.

9. Luokka

Kirjavinkkaus

Kirjasto järjestää vinkkauksen suomalaisesta kaunokirjallisuudesta tai muusta opettajan kanssa sovitusta teemasta. Jos yhdeksäsluokkalaiset ovat suorittaneet lukudiplomia, kirjasto järjestää keväällä lukudiplomijuhlan.

Kirjastovälkät 7.–9. luokkalaisille

Edellä mainittujen suunnitelmien lisäksi jatketaan jo perinteiksi muodostuneita kirjastovälitunteja 7.–9. luokkalaisille. Kullekin vuosiluokalle mahdollistetaan yksi omatoiminen välitunti viikossa, jolloin välitunnin ajaksi on mahdollisuus tulla kirjastoon. Kirjastovälituntien ajankohdat sovitaan vuosittain lukuvuoden alussa yläkoulun yhteyshenkilön kanssa. Välkkien sujuvuutta seurataan kirjastossa ja raportoidaan koulun yhteyshenkilölle.

8 Esimerkkejä kirjaston ja perusopetuksen muista mahdollisista yhteistyömuodoista

Kirjasto tilantarjoajana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä jo lainkin puitteissa on oikeus.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko koulun, luokan tai muun ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortin säännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastosta.

Opettajajohtoiset ryhmäkäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita omatoimiselle käynnille kirjastoon, asiakaspalvelun ollessa suljettuna lainaus ja palautus onnistuu automaattilla. Jos on ennalta tiedossa, että käynnin aikana tarvitaan normaalia kirjastokäyntiä enemmän apua tiedonhaussa, käynnistä sovitaan etukäteen kirjaston henkilökunnan kanssa.

Lukudiplomit

Lukudiplomit innostavat lapsia lukemaan ja tutustumaan kirjallisuuden eri genreihin. Kirjasto ylläpitää omiin kokoelmiinsa sovitettuja lukudiplomikirjalistoja kaikille luokka-asteille, listoja päivitetään kirjaston henkilöstöresurssien puitteissa, ja opettajat voivat pyytää listaa joko tulostettuna kirjaston asiakaspalvelusta tai sähköpostitse. Kirjaston henkilökunta auttaa tarvittaessa kirjojen etsimisessä. Lukudiplomijuhla järjestetään kirjastolla vain 2.-, 6.- ja 9.-luokkalaisille.

Lukukoiralle lukeminen

Lukukoiralla on hyvä kuuntelija, koska se ei arvostele, ja siksi monet lukemista harjoittelevat hyötyvät koiralle lukemisesta. Kennelliiton lukukoirat tarjoavat koululaisille mahdollisuuden päästä lukemaan koiralle paikallisessa kirjastossa. Kirjasto toimii koordinaattorina opettajien ja lukukoiran ohjaajan välillä aikataulujen sopimisessa ja antaa tilan lukukoiravierailun käyttöön.

Kirjailijavierailut

Kirjasto ja koulu voivat järjestää yhdessä ala- tai yläkouluille kirjailijavierailuja. Kirjailijavierailu voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti, jolloin vierailua voivat samalla kertaa seurata usean eri koulun oppilaat. Vierailuun valmistautumisesta sovitaan etukäteen. Oppilaat voivat esimerkiksi haastatella kirjailijaa.

